

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA NIELETNICH

Odpowiedzialności karnej podlega ten, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Generalnie odpowiedzialności karnej podlegają osoby, które w momencie popełnienia czynu zabronionego ukończyły 17 lat (art. 10 kodeksu karnego).

Postępowanie z nieletnimi

W sprawie nieletniego należy kierować się przede wszystkim jego dobrem, dążąc do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego oraz zmierzając w miarę potrzeby do prawidłowego spełnienia przez rodziców lub opiekuna ich obowiązków wobec nieletniego, uwzględniając przy tym interes społeczny. W postępowaniu z nieletnim bierze się pod uwagę właściwości i warunki osobiste nieletniego, w szczególności: wiek, cechy charakteru, przyczyny i stopień demoralizacji, stan zdrowia, sytuację rodzinną, rodzaj czynu zabronionego oraz sposób i okoliczności jego popełnienia, rozwój psychiczny i fizyczny, warunki wychowawcze i środowisko.

Demoralizacja

Postępowania w sprawach o demoralizację, zgodnie z art. 1 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich prowadzone są wobec osób, które **ukończyły 10 lat i nie są pełnoletnie**. W przepisach poprzedniej ustawy brak było takiej regulacji, co sprawiło, że dziecko poniżej 10 roku życia mogło odpowiadać za swoje czyny przed sądem. Wprowadzona rok temu zmiana ma ochronić najmłodszych przed negatywnymi doświadczeniami związanymi z postępowaniem sądowym.

Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, ma społeczny obowiązek odpowiednio przeciwdziałać temu, a przede wszystkim zawiadomić o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkołę, Sąd Rodzinny, Policję lub inny właściwy organ.

Demoralizacją nieletniego w szczególności jest:

- Dopuszczenie się czynu zabronionego
- Naruszanie zasad współżycia społecznego
- Uchylanie się od obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki
- Używanie substancji psychoaktywnych (alkohol, środki odurzające, psychotropowe, środki zastępcze i inne nowe)
- Uprawianie nierządu

Ukończone 10 lat jest warunkiem prowadzenia postępowania o demoralizację.

Czyny karalne

Postępowania w sprawach o czyny karalne prowadzone są wobec osób, które dopuściły się takiego czynu **po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat**. Każdy, dowiedziawszy się o dopuszczeniu się przez nieletniego czynu karnego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym Sąd Rodzinny lub Policję. Przez czyn karalny rozumie się czyn zabroniony przez ustawę jako:

- przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo
  - wykroczenie lub wykroczenie skarbowe
- Natomiast przez **czyn zabroniony** rozumie się zachowanie o znamionach określonych w ustawie karnej. Czyn zabroniony jest rodzajem czynu bezprawnego i stanowi zarazem jeden z czterech podstawowych komponentów przestępstwa lub wykroczenia. Pozostałymi są: bezprawność, wina i społeczna szkodliwość (w wypadku przestępstwa – większa, niż znikoma; w odniesieniu do wykroczenia nie ma takiego wymogu).

Instytucje państwowe i samorządowe oraz publiczne i niepubliczne szkoły, a także placówki oświatowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o dopuszczeniu się przez nieletniego czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym Sąd Rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu zabronionego.

Uprawnienia dyrektora szkoły

W przypadku gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji lub dopuścił się czynu karnego na terenie szkoły lub w związku z realizacją obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, **dyrektor tej szkoły może**, za zgodą rodziców albo opiekuna nieletniego oraz nieletniego, zastosować, jeżeli jest to wystarczające, **środek oddziaływania wychowawczego** w postaci:

- pouczenia,
- ostrzeżenia ustnego albo ostrzeżenia na piśmie,
- przeproszenia pokrzywdzonego,
- przywrócenia stanu poprzedniego lub
- wykonania określonych prac porządkowych na rzecz szkoły.

Zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego nie wyłącza zastosowania kary określonej w statucie szkoły. Przepisu nie stosuje się w przypadku, gdy nieletni dopuścił się czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego

Dyrektor szkoły może skorzystać z możliwości zastosowania środka oddziaływania wychowawczego tylko po uzyskaniu stosownej zgody od rodziców nieletniego albo jego opiekuna oraz samego nieletniego. Jeśli takiej zgody brak, dyrektor powinien zawiadomić sąd rodzinny.

Środki przymusu bezpośredniego

Ustawodawca wprowadził możliwość użycia **środków przymusu bezpośredniego**, w tym: **kasku zabezpieczającego** oraz **kajdanek** wobec nieletniego umieszczonego w okręgowym ośrodku wychowawczym.

Użycie kasku zabezpieczającego ma przede wszystkim zmniejszyć ryzyko związane z uszkodzeniem głowy lub odcinka szyjnego kręgosłupa w przypadkach autoagresji nieletnich.

Z kolei użycie wobec nieletniego kajdanek jest możliwe tylko podczas konwojowania nieletniego poza teren placówki i tylko w przypadku istnienia uzasadnionego prawdopodobieństwa podjęcia przez niego próby ucieczki lub wystąpienia objawów agresji lub autoagresji.

Zakład Poprawczy

Zgodnie z obowiązującą ustawą Sąd Rodzinny musi orzec umieszczenie nieletniego w Zakładzie Poprawczym, jeśli dopuścił się on czynów karalnych określonych w Kodeksie karnym, takich jak:

art. 134
art. 148 § 1, 2 lub 3
art. 156 § 1 lub 3
art. 163 § 1 lub 3
art. 166
art. 173 § 1 lub 3
art. 197 § 3 lub 4
art. 223 § 2
art. 252 § 1 lub 2
art. 280

zamach na życie Prezydenta
zabójstwo, zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem, zabójstwo więcej niż jednej osoby
ciężki uszczerbek na zdrowiu
sprowadzenie zdarzenia powszechnie niebezpiecznego - np. pożar
zawładnięcie samolotem lub statkiem
katastrofa w ruchu lądowym
zwałcenie, zwałcenie ze szczególnym okrucieństwem
czynna napasć na funkcjonariusza publicznego, ale jeśli efektem jest ciężki uszczerbek na zdrowiu
wzięcie zakładnika
rozbój

W szczególnie uzasadnionym przypadku, jeżeli przemawiają za tym bardzo wysoki stopień demoralizacji nieletniego, rodzaj czynu karalnego, sposób i okoliczności jego popełnienia, właściwości i warunki osobiste nieletniego, jego postawa i zachowanie oraz przebieg dotychczasowego procesu resocjalizacji, **Sąd Rodzinny orzekając Zakład Poprawczy będzie mógł:**

■ zagrozić przedłużeniem wykonywania środka poprawczego po ukończeniu przez nieletniego 21 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nieletniego 24 lat,

■ orzec, że środek poprawczy będzie wykonywany po ukończeniu przez nieletniego 21 lat, do ukończenia przez nieletniego określonego wieku, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nieletniego 24 lat.

W przypadku wszystkich, którzy opuszczają Zakład Poprawczy, można zastosować inne środki karne – nadzór kuratora, zobowiązanie do kontynuacji terapii. Z wnioskiem może wystąpić dyrektor Zakładu Poprawczego, ewentualnie Sąd może zastosować inne środki karne z urzędu.

Sąd rodzinny może też zastosować środek wychowawczy, jeżeli sposób i okoliczności popełnienia czynu karalnego, właściwości i warunki osobiste nieletniego, jego postawa i zachowanie uzasadniają przypuszczenie, że środek wychowawczy okaże się skuteczny lub rokuje jego resocjalizację. Sąd musi uzasadnić takie orzeczenie.

ZAPRASZAMY

DO SKORZYSTANIA Z PUNKTU NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ, NIEODPŁATNEJ POMOCY OBYWATELSKIEJ ORAZ MEDIACJI, W KTÓRYM ADWOKACI, RADCOWIE PRAWNI ORAZ DORADCY OBYWATELSCY NIEODPŁATNIE UDZIELĄ POMOCY.

PONIEDZIAŁEK	09:00 – 13:00	MARKUSZÓW UL. M. SOBIESKIEGO 1	poniedziałek – piątek, Puławy, al. Królewskiego 3, godz. 08:00 – 12:00 punkt prowadzony przez adwokatów wskazanych przez ORA w Lublinie	PONIEDZIAŁEK	08:00 – 12:00	BARAŃÓW UL. RYNEK 14
WTOREK	08:00 – 12:00	KAZIMIERZ DOLNY UL. SZKOLNA 1	poniedziałek – piątek, Puławy, al. Królewskiego 3, godz. 08:00 – 12:00 punkt prowadzony przez radców prawnych wskazanych przez OIRP w Lublinie	WTOREK	08:00 – 12:00	NAŁĘCZÓW UL. GŁĘBOCZNIKA 23A
ŚRODA	08:00 – 12:00	PUŁAWY UL. DĘBLIŃSKA 4		ŚRODA	08:00 – 12:00	JANOWIEC UL. RADOMSKA 2
CZWARTEK	08:00 – 12:00	PUŁAWY UL. DĘBLIŃSKA 4		CZWARTEK	08:00 – 12:00	KURÓW UL. I ARMII WOJSKA POLSKIEGO 1
PIĄTEK	08:00 – 12:00	ŻYRZYŃ UL. TYSIĄCLECIA 28		PIĄTEK	08:00 – 12:00	KOŃSKOWOLA UL. LUBELSKA 93

Nieodpłatna pomoc prawna i obywatelska udzielana jest każdemu kto jej potrzebuje i złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

ZAPISY NA PORADY POD NUMEREM TELEFONU: 609 009 469

